

УЧАСТЬ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОКАЗУВАННЯ ПІД ЧАС СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ

Доказування як процес отримання доказів і їх використання з метою відтворення реальної події, що досліджується, є єдиним засобом досягнення цілей судочинства, захисту прав та законних інтересів осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, тому питання доказування і доказів, на думку більшості дослідників, були і залишаються серцевиною кримінального процесу. Саме тому, наукового обґрунтування потребують питання щодо ролі оперативних підрозділів під час доказування у судовому провадженні.

Вивчення матеріалів практики свідчить, що, при провадженні у суді І інстанції, зокрема, у судовому розгляді, сторона захисту здійснює дискредитацію доказів обвинувачення шляхом: знищення або фальсифікації доказів, які викривають обвинуваченого у вчиненому злочині (знищення предметів і документів, які можуть бути використані як речові докази); умисне затягування судового розгляду, що може призвести до втрати доказів, спотворення показань свідків. На нашу думку, на даній стадії оперативні підрозділи мають працювати за такими напрямками: забезпечення збереження доказів, вжиття заходів щодо забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві; збирання, аналіз та оцінка інформації щодо дій захисту, якщо вони спрямовані на спростування доказів обвинувачення чи дискредитацію учасників кримінального процесу; здійснення оперативно-розшукових заходів з метою отримання нової доказової інформації, яка може бути представлена під час судового розгляду; перевірка обґрунтованості клопотань заявлених захистом після направлення справи до суду; перевірка інформації, щодо спроб здійснення тиску на суддів або їх підкупу з боку обвинувачених та їх оточення; перевірка інформації про спроби тиску на державного обвинувача, його підкупу та вжиття відповідних заходів реагування; збирання та аналітичне опрацювання відомостей про процесуального супротивника; забезпечення взаємодії з потерпілим, цивільним позивачем та їх представниками; виявлення у межах справ оперативного обліку механізму підготовлюваного, або вчиненого злочину проти правосуддя та документування окремих епізодів злочинної діяльності; припинення незаконних дій з боку потерпілого, який може перешкодити встановленню істини у справі (помста).

При цьому, вважаємо, що на даній стадії можна виділити дві групи завдань, характерних для оперативно-розшукового забезпечення. Так, до першого блоку входять завдання, які пов'язані із позитивною взаємодією з прокурором. До другого блоку — завдання щодо охорони

учасників судового провадження від незаконного впливу обвинуваченого та його зв'язків.

Крім того, на цій стадії кримінального провадження з метою отримання розвідувальної інформації можуть здійснюватися оперативно-розшукові заходи щодо слідчо-заарештованих у справі, які: не мають постійного місця проживання та заняття або приховують дані, які свідчать про їх особу; приховують факт своєї участі, а також участі інших осіб у вчиненні злочинів; мають дані про злочини, що вчинені іншими особами, або про місце знаходження осіб, які переховуються від органів розслідування та суду або ухиляються від відбування кримінального покарання, або втекли з місця позбавлення волі; знають місця зберігання предметів і документів, що можуть бути використані як речові докази у кримінальній справі, зброї, наркотичних засобів, майна, грошей та цінностей, що були викрадені або отримані злочинним шляхом.

Також вивчення матеріалів кримінальних проваджень, свідчить, що активний кримінальний вплив з боку злочинців на свідків призводить дачі свідками неправдивих показань. Щодо протидії дачі завідомо неправдивих показань діяльність оперативних підрозділів, на нашу думку, полягає у: виявленні фактів зустрічі адвокатів зі свідками обвинувачення та документування таких контактів; документування фактів протиправного впливу на свідків з боку обвинуваченого та його зв'язків; надання прокурору інформації щодо незаконних дій захисту; документування дій захисту щодо пошуку компрометуючих матеріалів щодо свідків обвинувачення.

У зв'язку з цим в окремих випадках, слушно провести організаційні та оперативно-розшукові заходи з фізичного та психічного захисту свідків обвинувачення від обвинуваченого і його зв'язків. На нашу думку, у підготовку до судового процесу входять заходи щодо забезпечення безпеки свідків, потерпілих, експертів, які викликаються до суду. Сюди входить і організація оперативного забезпечення дачі показань цими особами у суді.

Підсумовуючи наведене, можна відзначити, що незважаючи на зміну моделі кримінального переслідування, участь оперативних підрозділів у його забезпеченні залишається необхідною. При цьому, особливої актуальності така діяльність набуває під час судового розгляду, де відбувається дослідження та оцінка судом доказів, поданих сторонами.